

Το τέλος του σινεμά πλησιάζει

Το DVD κλέβει την καρδιά του φιλμ

Η πραγματικότητα χάνεται. Μπορούμε να φέρουμε στο σπίτι μας, μέσω της οθόνης του υπολογιστή ή της τηλεόρασης, ολόκληρο τον κόσμο, όμως, έτσι, απλώς δεχόμαστε πληροφορίες για αυτόν τον κόσμο, χωρίς να τον βιώνουμε. Πρέπει να αποφασίσουμε αν τελικά επιθυμούμε να βιώσουμε την πραγματική ζωή, ακόμα κι αν αυτή η πραγματικότητα μας σοκάρει ή αν συνεχίσουμε να συλλέγουμε πληροφορίες, ζώντας λάθρα και εκ του ασφαλούς.

Το σινεμά δεν είναι μέσο. Το σινεμά είναι μια Τέχνη και μια Γλώσσα. Όπως κάθε έργο τέχνης, ένα έργο κινηματογραφικής τέχνης είναι πραγματικό. Είναι το υλικό του καλλιτέχνη, μια αυθεντική κι ανθεκτική έκφραση. Και όπως συμβαίνει σε όλες της μορφές τέχνης, ο τρόπος και τα μέσα παρουσίασης του έργου έχουν θεμελιώδη σημασία. Ένα θεατρικό έργο ζει μόνο όταν παρουσιάζεται στη σκηνή, ένα μουσικό κομμάτι μόνο όταν εκτελείται από τους μουσικούς, ένα κινηματογραφικό έργο ζυπνά μόνο όταν προβάλλεται στην κινηματογραφική αίθουσα. Ένα ρολό φιλμ μέσα στο κουτί κοιμάται τον ύπνο των νεκρών. Κι είναι η ταχύτητα της μηχανής προβολής και το φως της λάμπας που θα προβάλλει τις εικόνες του φιλμ στην οθόνη, έτσι ώστε αυτές να γίνουν κινηματογραφική πραγματικότητα, οι θεατές να συμμετάσχουν, να γοητευθούν από την σαν σε όνειρο ζωή που τους αγγίζει και τους ταραίζει, που τους κάνει να συναισθάνονται και να σκέπτονται.

Παρακολουθώντας μια ταινία σε βίντεο ή σε DVD απλώς παίρνουμε κάποιες πληροφορίες για την ταινία. Είναι το ίδιο σαν να βλέπουμε καρτ ποστάλ με αναπαραγωγές ενός πίνακα ζωγραφικής. Όποιος έχει δει από κοντά έναν πίνακα του Βαν Γκογκ, όποιος έχει ακολουθήσει από κοντά τις πινελιές, άρα το χέρι και τον ρυθμό της ζωγραφικής και της σκέψης του, βιώνει μια εμπειρία που καμιά καρτ ποστάλ με ένα αντίγραφο του έργου δεν μπορεί να του προσφέρει. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ ενός ρούχου ραμμένου από φινό ύφασμα με ένα άλλο φτιαγμένο από πολυεστέρα ή νάυλον.

Βλέποντας μια ταινία σε βίντεο ή σε dvd είναι σαν να παρακολουθούμε την "νάυλον" εκδοχή της ταινίας. Τα στοιχειώδη συστατικά του κινηματογραφικού έργου, ο χρόνος, ο ρυθμός, ο φωτισμός, το χρώμα, ο ήχος, η σύνθεσή τους, λειτουργούν μόνο μέσα από την κινηματογραφική προβολή του. Στριμωγμένα σε μια τηλεοπτική οθόνη, αυτά τα συστατικά γίνονται πλέον δυσδιάκριτα, εξαφανίζονται, με αποτέλεσμα, η καρδιά του έργου να χάνεται. Η αντίληψη του χρόνου, του πιο βασικού συστατικού ενός κινηματογραφικού έργου εξαλείφεται, καθώς είναι αδύνατον να βιωθεί. Η αίσθηση του χρόνου είναι εντελώς διαφορετική σε μια τηλεοπτική συσκευή, ακόμα και σε μια τεράστια οθόνη του ενός μέτρου μπορεί κανείς με μια ματιά να διατρέξει όλη της την επιφάνεια. Για αυτό τον λόγο, όταν μοντάρω μια ταινία, κάνω απανωτές κινηματογραφικές προβολές του υλικού. Το ίδιο εφαρμόζω και σε ό,τι αφορά άλλες λεπτομέρειες, σε σχέση με τον ήχο, το φως και τις σκιές, το χρώμα.

Αντιμετωπίζουμε μια αντίφαση. Πρόκειται για ένα σύμπτωμα μιας βαθύτερης πολιτισμικής και πνευματικής κρίσης. Και η έκφραση αυτής της αντίφασης έγκειται στο ότι αναγκαζόμαστε να βλέπουμε παλαιότερες και πρόσφατες ταινίες σε βίντεο, καθώς η κινηματογραφική τους προβολή είναι αδύνατη και η βίντεο προβολή τους είναι η μόνη εναλλακτική λύση πριν την ανυπαρξία, ενώ αυτή καθ' εαυτή νεκρώνει τον παλμό της καρδιάς τους.

Αυτό που μας απομένει είναι η ελπίδα, πως θα συναντήσουμε κάποτε πάλι αυτά τα έργα ζωντανά στο σκοτάδι, πως αυτές οι ταινίες θα μπορέσουν να μας παρασύρουν ξανά...

Φρεντ Κέλεμεν